

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**Αριθμός Γνωμοδότησης 51/2021
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
(ΣΤ΄ ΤΜΗΜΑ)**

Συνεδρίαση της 17^{ης} Μαρτίου 2021

(Με χρήση ηλεκτρονικών μέσων σύμφωνα με
την απόφαση 93/2021 του Προέδρου ΝΣΚ)

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Γεώργιος Κανελλόπουλος, Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Μέλη: Ασημίνα Ροδοκάλη, Βασιλική Τύρου, Ευαγγελία Σκαλτσά, Ευσταθία Τσαούση, Διονύσιος Χειμώνας, Χαράλαμπος Μπρισκόλας, Βασίλειος Κορκίζογλου, Νικόλαος Καραγιώργης, Περικλής Αγγέλου, και Αντώνης Παπαγεωργίου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγητής: Περικλής Αγγέλου, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους.

Αριθμός ερωτήματος: Α.Π. 290433/6.11.2020 Διεύθυνση Στέγασης, Τμήμα Στέγασης του e-ΕΦΚΑ.

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται εάν επί μισθωτικής σύμβασης με μισθωτή τον e-ΕΦΚΑ ο χρόνος της οποίας έληξε, για την νομιμοποίηση της κληρονόμου της αποβιώσασας εκμισθώτριας και προκειμένου να εισπράξει η κληρονόμος την αποζημίωση για την εξωσυμβατική χρήση του μισθίου απαιτείται: 1. Η σύνταξη πράξης αποδοχής του κληρονομιαίου ακινήτου ή η έκδοση κληρονομητηρίου πέραν του προσκομισθέντος πιστοποιητικού περί μη αποποίησης της κληρονομιάς της αποβιώσασας. 2. Η κήρυξη ως κυρίας της (δημόσιας) διαθήκης που έχει συνταχθεί. 3. Η έκδοση κάποιου άλλου πιστοποιητικού ή πράξης.

Στο πιο πάνω ερώτημα το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα ΣΤ') γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό:

Από το πραγματικό που εκτίθεται στο εξεταζόμενο ερώτημα σε συνδυασμό προς τα στοιχεία του υπηρεσιακού φακέλου προκύπτουν τα παρακάτω:

1. Με το από 12.12.2005 συμφωνητικό μίσθωσης το τέως ν.π.δ.δ. με την επωνυμία «Οργανισμός Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ)» του οποίου καθολικός διάδοχος είναι πλέον ο ε-ΕΦΚΑ, μίσθωσε στο κτήριο που βρίσκεται επί της οδού 26ης Οκτωβρίου 8 και Αισώπου 1 στην Θεσσαλονίκη χώρους γραφείων των οποίων εκμισθωτές ήσαν διάφοροι ιδιοκτήτες. Μεταξύ των μισθίων περιλαμβάνεται και το υπ' αριθμ. 3 γραφείο του 3^{ου} ορόφου καθαρού εμβαδού 56,81 τ.μ., του οποίου εκμισθώτρια ήταν η Σ.Β., η οποία απεβίωσε την 22/11/2019 σύμφωνα με το από 24/11/2019 απόσπασμα ληξιαρχικής πράξης θανάτου που κατατέθηκε στην ερωτώσα υπηρεσία μεταξύ άλλων δικαιολογητικών.

2. Από την υπ' αριθμ. 29334/25.8.2015 τελευταία δημόσια διαθήκη της θανούσας, η οποία είχε δημοσιευτεί νόμιμα δυνάμει του υπ' αριθμ. 4109/5/12/2019 πρακτικού δημοσίευσης του Ειρηνοδικείου Θεσσαλονίκης προκύπτει ότι το ανωτέρω ακίνητο το κληρονομεί κατά πλήρη κυριότητα η Σ.Μ.Β., η οποία με το υπ' αριθμ. 1392/17.1.2020 πληρεξούσιο διορίζει και αποκαθιστά ειδικό αυτής πληρεξούσιο αντιπρόσωπο και αντίκλητο τον Β.Β. και του παρέχει ειδική εντολή και δικαίωμα μεταξύ άλλων να αποδεχθεί την εκ διαθήκης κληρονομιά της Σ.Β., να υπογράψει την συμβολαιογραφική πράξη, να φροντίσει για την μεταγραφή της στα αρμόδια κτηματολογικά βιβλία, να την εκπροσωπεί ενώπιον του ε-ΕΦΚΑ και να ζητήσει το μίσθωμα του ανωτέρω γραφείου να κατατίθεται σε τραπεζικό λογαριασμό της.

3. Κατόπιν σχετικής επικοινωνίας με τον ανωτέρω νόμιμο πληρεξούσιο της κληρονόμου και προκειμένου να νομιμοποιηθεί αυτή για την είσπραξη της αποζημίωσης εξωσυμβατικής χρήσης του μισθίου, δεδομένου ότι ο ε-ΕΦΚΑ από τον χρόνο λήξης της μίσθωσης μέχρι σήμερα ευρίσκεται στη χρήση αυτού χωρίς σύμβαση, η υπηρεσία ζήτησε την έκδοση και προσκόμιση σ' αυτήν σειράς δικαιολογητικών. Μεταξύ αυτών ζητήθηκε: α. ληξιαρχική πράξη θανάτου από το

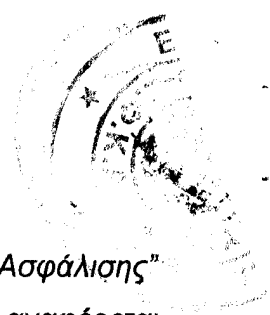
αρμόδιοληξιαρχείο. β. πιστοποιητικό εγγύτερων συγγενών από τον αρμόδιο δήμο. γ. πρακτικό δημοσίευσης διαθήκης από το δικαστήριο της κληρονομιάς και, αν υπάρχει, πρακτικό κήρυξης αυτής ως κυρίας. δ. πιστοποιητικό περί μη δημοσίευσης άλλης διαθήκης από το δικαστήριο της κληρονομιάς (Ειρηνοδικείο του τόπου της τελευταίας κατοικίας του κληρονομούμενου) και από το Ειρηνοδικείο Αθηνών. ε. πράξη αποδοχής της κληρονομιάς από συμβολαιογράφο ή πιστοποιητικό κληρονομητηρίου, νόμιμα μεταγραμμένα στο αρμόδιο υποθηκοφυλακείο. στ. πιστοποιητικό περί μη αποποίησης κληρονομιάς από το δικαστήριο της κληρονομιάς, για το μέχρι τη σύνταξη της πράξης αποδοχής κληρονομιάς ή της έκδοσης κληρονομητηρίου διάστημα. ζ. πιστοποιητικό περί μη αμφισβήτησης κληρονομικού δικαιώματος από το αρμόδιο Πρωτοδικείο. Από τα ζητηθέντα στοιχεία δεν προσκομίστηκε στην υπηρεσία πρακτικό κήρυξης της (δημόσιας) διαθήκης ως κυρίας, ούτε (συμβολαιογραφική) πράξη αποδοχής της κληρονομιάς, με την αιτιολογία ότι η αντιπροσωπευόμενη ευρίσκετο στο εξωτερικό. Επίσης δεν προσκομίστηκε πιστοποιητικό κληρονομητηρίου.

4. Οι προβληματισμοί της υπηρεσίας εστιάζονται σ' αυτά τα δύο σημεία. Ερωτάται δηλαδή εάν για τη νομιμοποίηση της κληρονόμου απαιτείται πράξη αποδοχής του κληρονομαίου μισθίου (και μεταγραφή αυτής) ως και έκδοση κληρονομητηρίου, ως επίσης και εάν χρειάζεται να κηρυχθεί κυρία η δημόσια διαθήκη που κατέλιπε η θανούσα. Επίσης ζητά να πληροφορηθεί εάν απαιτείται η έκδοση κάποιου άλλου πιστοποιητικού ή πράξης, πλέον αυτών που έχει ζητήσει.

Νομοθετικό πλαίσιο

5. Με τις διατάξεις των άρθρων 51Α παρ.1, 53 παρ.1 περ.Δ και 70 παρ.1 περ.α και παρ. 8 ν. 4387/2016 «Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης Μεταρρύθμιση Ασφαλιστικού Συνταξιοδοτικού Συστήματος...» (Α' 85), όπως οι πρώτες δύο διατάξεις προστέθηκαν-αναμορφώθηκαν με τα άρθρα 1 και 2 ν. 4670/2020. «Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση και Ψηφιακός Μετασχηματισμός Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-ΕΦΚΑ) και Άλλες Διατάξεις» (Α' 43), ορίζονται τα ακόλουθα:

Άρθρο 51Α παρ.1: «Το νομικό πρόσωπο δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ) με την επωνυμία "Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης" (Ε.Φ.Κ.Α) μετονομάζεται από

την 1.3.2020 σε "Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης" αποκαλούμενος στο εξής "e-ΕΦΚΑ". Όπου στην κείμενη νομοθεσία αναφέρεται "Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ)", νοείται ο "Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (e-ΕΦΚΑ)".

Άρθρο 53 παρ.1 περ.Δ: «Ο e-ΕΦΚΑ αποτελείται από έναν (1) κλάδο κύριας ασφάλισης και λοιπών παροχών, στον οποίο εντάσσονται σύμφωνα με τα ειδικώς οριζόμενα στο άρθρο 51 του παρόντος, οι παρακάτω φορείς, με τους κλάδους τομείς και λογαριασμούς τους, πλην των αναφερομένων στο κεφάλαιο ΣΤ', ως εξής: ...Δ. Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ)».

Άρθρο 70 παρ.1: «Το σύνολο του ενεργητικού και του παθητικού που προέρχεται από τους εντασσόμενους στον Ε.Φ.Κ.Α φορείς, τομείς, κλάδους και λογαριασμούς, οι πόροι που προβλέπονται υπέρ αυτών από τις ισχύουσες διατάξεις, καθώς και η κινητή ή ακίνητη περιουσία τους, περιέρχονται αυτοδίκαια στον Ε.Φ.Κ.Α. ως καθολικό διάδοχό τους. Ο Ε.Φ.Κ.Α υπεισέρχεται στα πάσης φύσεως δικαιώματα και υποχρεώσεις των εντασσομένων φορέων, τομέων και λογαριασμών».

Άρθρο 70 παρ. 8: «Οι συμβάσεις τρίτων με εντασσόμενους φορείς, τομείς, κλάδους και λογαριασμούς εξακολουθούν να ισχύουν έναντι του ΕΦΚΑ».

6. Με τις ακόλουθες διατάξεις των άρθρων Α.Κ. 574,601,1701,1721 εδ.α,1724,1769, 1771 εδ.α, 1776,1779, 1847, 1850, 1956, 1962 ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 574: «Με την σύμβαση της μίσθωσης πράγματος, ο εκμισθωτής έχει υποχρέωση να παραχωρήσει στον μισθωτή τη χρήση του πράγματος για όσο χρόνο διαρκεί η σύμβαση κι ο μισθωτής να καταβάλει το συμφωνημένο μίσθωμα».

Άρθρο 601: «Ο μισθωτής για όσο χρόνο παρακρατεί το μίσθιο μετά τη λήξη της μίσθωσης, οφείλει ως αποζημίωση το συμφωνημένο μίσθωμα, χωρίς αυτό να αποκλείει δικαίωμα του εκμισθωτή να απαιτήσει κι άλλη περαιτέρω ζημία».

Άρθρο 1701: «Κατά τον θάνατο του προσώπου, η περιουσία του ως σύνολο (κληρονομία) περιέρχεται από τον νόμο ή από διαθήκη σε ένα ή περισσότερα πρόσωπα (κληρονόμοι).

Η κληρονομική διαδοχή από τον νόμο επέρχεται όταν δεν υπάρχει διαθήκη ή όταν η διαδοχή από διαθήκη ματαιωθεί ολικά ή μερικά».

Άρθρο 1721 εδ.α: «Η ιδιόγραφη διαθήκη γράφεται ολόκληρη με το χέρι του διαθέτη, χρονολογείται και υπογράφεται από αυτόν. Από την χρονολογία πρέπει να προκύπτει η ημέρα, ο μήνας και το έτος».

Άρθρο 1724: «Η δημόσια διαθήκη συντάσσεται με δήλωση από τον διαθέτη της τελευταίας του βούλησης ενώπιον συμβολαιογράφου ενώ είναι παρόντες τρεις μάρτυρες ή δεύτερος συμβολαιογράφος και ένας μάρτυρας, και κατά τις διατάξεις των άρθρων 1725 έως 1737».

Άρθρο 1769: «Συμβολαιογράφος, στον οποίον υπάρχει διαθήκη οφείλει χωρίς υπαίτια καθυστέρηση μόλις πληροφορηθεί το θάνατο του διαθέτη, αν πρόκειται για δημόσια διαθήκη, να στείλει αντίγραφο της στον ειρηνοδίκη, και αν πρόκειται για μυστική ή έκτακτη, να παραδώσει αυτοπροσώπως το πρωτότυπο αυτής στον ειρηνοδίκη στην περιφέρεια του οποίου εδρεύει ο συμβολαιογράφος».

Άρθρο 1771εδ.α: «Για τη δημοσίευση της διαθήκης συντάσσεται πρακτικό, όπου καταχωρίζεται ολόκληρη η διαθήκη και η βεβαίωση για την ύπαρξη ή ανυπαρξία εξωτερικών ελαττωμάτων που προβλέπονται στο άρθρο 1721 παράγραφος 4».

Άρθρο 1776: «Αυτός που ζητεί να δημοσιευθεί η ιδιόγραφη διαθήκη ενώπιον του ειρηνοδίκη μπορεί κατά τη δημοσίευσή της να προσαγάγει δύο μάρτυρες, οι οποίοι μαρτυρούν ενόρκως για τη γνησιότητα της γραφής ή της υπογραφής του διαθέτη. Ο ειρηνοδίκης αφού ακούσει τους μάρτυρες μπορεί κατά τη δημοσίευση της ιδιόγραφης διαθήκης να την κηρύξει επιπλέον κυρία».

Άρθρο 1779: «Η μη τήρηση των διατάξεων των άρθρων 1769 έως 1778 δεν επιφέρει ακυρότητα της διαθήκης».

Άρθρο 1847: «Ο κληρονόμος μπορεί να αποποιηθεί την κληρονομιά μέσα σε προθεσμία τεσσάρων μηνών που αρχίζει από τότε που έμαθε την επαγωγή και το λόγο της. Στην επαγωγή από διαθήκη η προθεσμία δεν αρχίζει πριν από την δημοσίευση της διαθήκης. Αν ο κληρονομούμενος είχε την τελευταία κατοικία του στο εξωτερικό ή αν ο κληρονόμος έμαθε την επαγωγή όταν διέμενε στο εξωτερικό, η προθεσμία είναι ενός έτους. Η προθεσμία αναστέλλεται από τους ίδιους λόγους που αναστέλλεται και η παραγραφή».

Άρθρο 1850: «Η αποποίηση είναι άκυρη, αν γίνει μετά την πάροδο της προθεσμίας για αποποίηση. Αν περάσει η προθεσμία, η κληρονομιά θεωρείται ότι έχει γίνει αποδεκτή».

Άρθρο 1956: «Ο ειρηνοδίκης ύστερα από αίτηση του κληρονόμου, του παρέχει πιστοποιητικό για το κληρονομικό του δικαίωμα και τη μερίδα που του αναλογεί (κληρονομητήριο)».

Άρθρο 1962: «Αυτός που στο κληρονομητήριο κατονομάζεται κληρονόμος τεκμαίρεται ότι έχει το κληρονομικό δικαίωμα που αναφέρεται σ' αυτό και ότι δεν περιορίζεται από άλλες διατάξεις εκτός από εκείνες που αναγράφονται στο κληρονομητήριο».

Ερμηνεία-Εφαρμογή Διατάξεων

Από τις αναφερόμενες διατάξεις ερμηνευόμενες αυτοτελώς αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται τον σκοπό που υπηρετούν και την υπαγωγή σ' αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπ' όψη του Τμήματος από την ερωτώσα υπηρεσία, μετά από διαλογική συζήτηση που διεξήχθη μεταξύ των μελών της κρίθηκαν τα εξής:

7. Με τη διάταξη του άρθρου 51Α' παρ.1 του ν. 4387/2016, η οποία προστέθηκε με την διάταξη του άρθρου 1 ν.4670/2020, ορίστηκε ότι από 1.3.2020 ο Ε.Φ.Κ.Α μετονομάστηκε σε e-ΕΦΚΑ. Με την διάταξη του άρθρου 70 παρ. 1, εδ. β του ίδιου νόμου ορίζεται ότι ο e-ΕΦΚΑ υπεισέρχεται στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις κάθε μορφής των εντασσόμενων φορέων, τομέων, κλάδων και λογαριασμών. Μεταξύ των φορέων που έχουν ενταχθεί περιλαμβάνεται και ο Οργανισμός Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 53 παρ.1 περ. Δ, όπως διαμορφώθηκε με το άρθρο 2 ν. 4670/2020. Τέλος με τη διάταξη της παραγράφου 8 του άρθρου 70 ορίζεται ότι οι συμβάσεις τρίτων με εντασσόμενους φορείς κλπ εξακολουθούν να ισχύουν έναντι του e-ΕΦΚΑ.

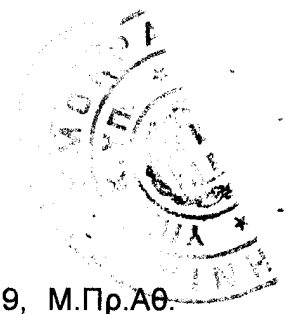
8. Η μίσθωση είναι σύμβαση ενοχική, γιατί η σύναψη της δεν επιφέρει την μεταβίβαση της κυριότητας ή άλλου εμπραγμάτου δικαιώματος, αλλά ιδρύει ενοχική σχέση από την οποία απορρέουν δικαιώματα και υποχρεώσεις. Είναι επίσης και υποσχετική, γιατί γεννά μόνο ενοχικές υποχρεώσεις προς παροχή και δεν επιφέρει μεταβολές στην εμπράγματη σχέση των συμβαλλομένων. Με τη λήξη της μίσθωσης επέρχεται απόσβεση της ενοχικής δέσμευσης για το μέλλον και η μισθωτική σχέση μετατρέπεται σε σχέση εκκαθάρισης με δημιουργία νέων εκατέρωθεν υποχρεώσεων και δικαιωμάτων. Ο μισθωτής κατά τη λήξη της

σύμβασης υποχρεούται να αποδώσει το μίσθιο. Αν το παρακρατήσει οφείλει το συμπεφωνημένο μίσθωμα ως αποζημίωση χρήσης (Ειρήνη Καψάλη «Η αστική μίσθωση και οι λόγοι λύσης της» <https://ekapsali.gr>).

Η παρακράτηση πρέπει να είναι παράνομη. Δεν απαιτείται πταίσμα του μισθωτή, γιατί η ευθύνη ενταύθα είναι αντικειμενική. Δεν αποκλείεται να απαιτηθεί πλέον του μισθώματος που συμφωνήθηκε και η ανόρθωση κάθε περαιτέρω ζημίας (Γεωργιάδη – Σταθόπουλου «Αστικός Κώδιξ», Ειδικό Ενοχικό, εκδ. 1980, σελ. 329). Το συμπεφωνημένο μίσθωμα δεν οφείλεται σαν τέτοιο, αλλά σαν αποζημίωση (Α.Π. 1653/2014, Ν.Σ.Κ. 82/2019, Καυκάς «Ενοχικόν Δίκαιον», Ειδικόν Μέρος, εκδ. 1948, σελ. 197). Η αποζημίωση αυτή συνιστά μετενέργεια της ενοχής (Ν.Σ.Κ. 218/2016), η οποία για τη λειτουργία της απαιτεί νόμιμη μισθωτική σχέση. Επί παράνομης κατακράτησης δημιουργείται μεταξύ των μερών απευθείας από το νόμο ενοχική σχέση (Βαθρακοκόιλη «ΕΡΜΑΚ», Τόμος Γ', Ημίτομος Α', εκδ. 2004, σελ. 744,745). Η διάταξη του άρθρου 601 Α.Κ. εφαρμόζεται και για τις μισθώσεις για τη στέγαση των υπηρεσιών του δημοσίου (βλ.σχ. Γεωργιάδη «Σύντομη Ερμηνεία Αστικού Κώδικα», Ι Τόμος, εκδ. 2010, σελ. 1162, Βαθρακοκόιλη ό.π. σελ. 747-748, όπου νομολογιακές παραπομπές σε αμφοτέρους).

9. Με το άρθρο 1710 Α.Κ. καθιερώνεται η αρχή ότι αντικείμενο κληρονομικής διαδοχής είναι το σύνολο των εννόμων σχέσεων του κληρονομούμενου, που είναι δεκτικές χρηματικής αποτίμησης, δηλαδή δικαιώματα και υποχρεώσεις. Κατά συνέπεια κληρονομητές είναι οι περιουσιακές σχέσεις, συμπεριλαμβανομένων των ενοχικών, είτε συμβατικών είτε και όσων απορρέουν από προσύμφωνο, όσο και εξωσυμβατικών (βλ. ΝΣΚ 467/1999, Γεωργιάδη ό.π. ΙΙ Τόμος, εκδ. 2013, σελ. 1144, με παραπομπή σε νομολογία, βλ. και Γεωργιάδη – Σταθόπουλου «Αστικός Κώδιξ», Κληρονομικό Δίκαιο, εκδ. 1996, σελ. 39).

Η μισθωτική σχέση είναι ασφαλώς κληρονομητή και κατά συνέπεια σε περίπτωση θανάτου του εκμισθωτή στη σχέση υπεισέρχονται οι κληρονόμοι του (εκ διαθήκης ή εξ αδιαθέτου) μόλις αποδεχτούν την κληρονομιά, χωρίς να χρειάζεται και μεταγραφή της δήλωσης αποδοχής ή στις περιπτώσεις που ήδη ισχύει το κτηματολόγιο, καταχώρηση στα κτηματολογικά φύλλα δημοσίου εγγράφου για την αποδοχή της κληρονομιάς, (βλ. άρθρο 12 παρ.1 Ν.2664/1998). Ο λόγος είναι ότι πρόκειται για κτήση ενοχικής σχέσης και όχι κυριότητας (Α.Π.

1254/2001, Α.Π. 1868/2007, Ε.Α. 2923/2009, Μ.Πρ.Αθ. 796/2019, Μ.Πρ.Αθ. 449/1995, Μ.Πρ.Θεσ. 146/1994, Ειρ. Ιλίου 18/2020, Ειρ. Αθηνών 702/2010, 2437/1999, Παπαδάκη «Αγωγή Απόδοσης Μισθίου», Τόμος Α΄, εκδ. 2006, σελ. 432, 434, 446 και ο ίδιος Τόμος Β΄ εκδ. 2007, σελ. 92). Άλλωστε λόγω του χαρακτήρα της ως ενοχικής σχέσης το μίσθιο δεν χρειάζεται να ανήκει κατά κυριότητα στον εκμισθωτή (βλ. Π.Πρ.Αθηνών 6041/2011 με παραπομπή σε Κορνηλάκη «Επίτομο Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο», εκδ. 2010, σελ. 189-190). Ως ενοχικής φύσης η έννομη σχέση που δημιουργείται από την παράνομη παρακράτηση του μισθίου είναι και αυτή κληρονομητή, χωρίς να απαιτείται για την επέλευση της κληρονομικής διαδοχής η σύνταξη πράξης και μεταγραφή ή καταχώρηση αυτής σε δημόσια βιβλία.

10. Περαιτέρω κατά τη συζήτηση στο Τμήμα διαμορφώθηκαν δύο γνώμες. Κατά τη γνώμη της πλειοψηφίας που σχηματίστηκε από τους Νομικούς Συμβούλους του Κράτους Ασημίνα Ροδοκάλη, Βασιλική Τύρου, Ευσταθία Τσαούση, Βασίλειο Κορκίζογλου, Χαράλαμπο Μπρισκόλα, Νικόλαο Καραγιώργη, Περικλή Αγγέλου, και Αντώνη Παπαγεωργίου (ψήφοι 8) συνάγονται τα ακόλουθα:

Από τις διατάξεις των άρθρων 1724, 1769, 1771 εδ.α. και 1779 Α.Κ. προκύπτει ότι ο συμβολαιογράφος στον οποίο υπάρχει δημόσια, μυστική ή έκτακτη διαθήκη οφείλει αμελλητί μόλις πληροφορηθεί το θάνατο του διαθέτη να παραδώσει αντίγραφο ή το πρωτότυπο αυτής κατά περίπτωση στον ειρηνοδίκη του τόπου της έδρας του προς δημοσίευση. Για τη δημοσίευση συντάσσεται πρακτικό με το περιεχόμενο της διαθήκης και με τη βεβαίωση για την ύπαρξη ή ανυπαρξία εξωτερικών ελαττωμάτων. Η δημοσίευση είναι η επίσημη γνωστοποίηση του περιεχομένου της διαθήκης από το Δικαστήριο ή την αρμόδια προξενική αρχή, χωρίς όμως να αποτελεί και συστατικό τύπο της. Παράλειψη του τύπου αυτού δεν θίγει το κύρος της διαθήκης. Για να γίνει δημοσίευση της διαθήκης πρέπει να έχει πεθάνει ο διαθέτης ή να έχει κηρυχθεί άφαντος. Οι σχετικές διατάξεις είναι δημόσιας τάξης (βλ. σχετ. Όλγα Ντόβα «Διαθήκες» <https://www.ntova.gr>).

11. Περαιτέρω από τις διατάξεις των άρθρων 1847 και 1850 Α.Κ. προκύπτει ότι ο κληρονόμος δικαιούται να αποποιηθεί, κατά βούληση, την κληρονομιά που έχει επαχθεί σ αυτόν από διαθήκη ή εξ αδιαίρετου, οπότε η κτήση αναιρείται εξ αρχής και θεωρείται σαν να μην έγινε. Η σχετική δήλωση αποποίησης γίνεται μέσα σε προθεσμία τεσσάρων μηνών με διαφοροποίηση και επιμήκυνση του χρόνου

σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1847 εδ. γ Α.Κ., που αρχίζει από τότε που ο κληρονόμος πληροφορήθηκε για την επαγωγή και το λόγο αυτής. Στην επαγωγή όμως από διαθήκη η προθεσμία δεν αρχίζει πριν από την δημοσίευση αυτής. Από την άπρακτη πάροδο της προθεσμίας αποποίησης τεκμαίρεται αμαχήτως από το νόμο η αποδοχή της κληρονομιάς (βλ. σχετ. Α.Π. 572/2016).

12. Με τις διατάξεις των άρθρων 1956-1966 Α.Κ. ρυθμίζονται ζητήματα έκδοσης, αποδεικτικής δύναμης, αφαίρεσης ή ακύρωσης κληρονομητηρίου. Βασικός λόγος της έκδοσης του κληρονομητηρίου και ουσιαστικά ο λόγος της νομοθετικής πρόβλεψής του είναι η διασφάλιση των συναλλαγών που επιχειρούν τα πρόσωπα που ωφελούνται από την κληρονομιά με τρίτα πρόσωπα που δεν μπορούν να ελέγξουν το κύρος και το περιεχόμενο της κληρονομικής διαδοχής. Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται με την έκδοση του εν λόγω πιστοποιητικού με δημόσια πίστη. Το κληρονομητήριο δεν είναι υποχρεωτικό μέσο νομιμοποίησης. Η απόδειξη της ωφέλειας που γεννά το κληρονομητήριο μπορεί να γίνει πράγματι και με άλλο τρόπο πλην του κληρονομητηρίου (Γεωργιάδης ό.π. σελ. 1573, 1574).

13. Στην προκειμένη περίπτωση από το ιστορικό του ερωτήματος προκύπτει ότι η υπηρεσία έχει ζητήσει από την ενδιαφερόμενη μεταξύ άλλων δικαιολογητικών για την νομιμοποίησή της ως κληρονόμου και έκδοση κληρονομητηρίου, εναλλακτικά προς την συμβολαιογραφική πράξη αποδοχής της κληρονομιάς. Περαιτέρω ζητήθηκαν ληξιαρχική πράξη θανάτου της κληρονομούμενης, πρακτικό δημοσίευσης διαθήκης, πιστοποιητικό μη δημοσίευσης άλλης διαθήκης, πιστοποιητικό μη αποποίησης της κληρονομιάς και μη αμφισβήτησης του κληρονομικού δικαιώματος. Τα τέσσερα τελευταία στοιχεία εφόσον έχουν εκδοθεί πρόσφατα αρκούν για την νομιμοποίηση της Σ.Μ.Β. χωρίς να απαιτείται η δήλωση αποδοχής συμβολαιογραφικά ή έκδοση κληρονομητηρίου. Άλλωστε το τελευταίο εκδίδεται συνήθως επί διαδοχής εκ διαθήκης. Κατά συνέπεια στο πρώτο υποερώτημα προσήκει αρνητική απάντηση.

14. Κατά τη γνώμη της μειοψηφίας που σχηματίστηκε από τον Γεώργιο Κανελλόπουλο, Πρόεδρο του Τμήματος και τους Νομικούς Σύμβουλους του Κράτους Ευαγγελία Σκαλτσά και Διονύσιο Χειμώνα (ψήφοι τρεις), δεν μπορεί να γίνει δεκτή η, κατά το ιστορικό του ερωτήματος, απουσία της αντιπροσωπευόμενης στο εξωτερικό, ως λόγος για τη μη προσκόμιση

συμβολαιογραφικής πράξης αποδοχής κληρονομίας από τον, διορισθέντα δυνάμει του υπ' αριθμ. 1392/17.01.2020 πληρεξουσίου του Προξενικού Γραφείου της Πρεσβείας της Ελλάδας στο Τελ Αβίβ ειδικό πληρεξούσιο, αντιπρόσωπο και αντίκλητο της ενδιαφερομένης κληρονόμου. Τούτο, διότι αυτή ακριβώς η απουσία της αντιπροσωπευόμενης στο εξωτερικό συνιστά περίπτωση εκτέλεσης της, δια του εν λόγω πληρεξουσίου, δοθείσας προς τον ανωτέρω αντιπρόσωπο ειδικής εντολής και πληρεξουσιότητας να αποδεχθεί την εκ διαθήκης κληρονομιά και να υπογράψει τη σχετική συμβολαιογραφική πράξη, η οποία αποτελεί το βασικό και ακλόνητο για τις ανάγκες του ερωτήματος αποδεικτικό στοιχείο της κληρονομικής διαδοχής του προσώπου που την επικαλείται. Τα λοιπά απαιτούμενα πιστοποιητικά μη δημοσίευσης άλλης διαθήκης, μη αποποίησης κληρονομίας και μη αμφισβήτησης του κληρονομικού δικαιώματος διασφαλίζουν δευτερευόντως και εν απουσία κληρονομητηρίου το δηλούμενο με την συμβολαιογραφική πράξη αποδοχής κληρονομίας κληρονομικό δικαίωμα. Κατά συνέπεια στο πρώτο ερώτημα προσήκει, κατά τη γνώμη αυτή, καταφατική απάντηση ήτοι εν απουσία κληρονομητηρίου είναι απαραίτητη η προσκόμιση συμβολαιογραφικής πράξης αποδοχής κληρονομίας, ακόμη κι αν προσκομίζεται πιστοποιητικό μη αποποίησης αυτής

15. Περαιτέρω από τις διατάξεις των άρθρων 1721, 1724 και 1776 Α.Κ. προκύπτει ότι η ιδιόγραφη διαθήκη και η δημόσια διαθήκη αποτελούν είδη διαθηκών. Η ιδιόγραφη διαθήκη γράφεται ολόκληρη με το χέρι του διαθέτη και υπογράφεται απ αυτόν, ενώ η δημόσια διαθήκη συντάσσεται ενώπιον συμβολαιογράφου με παρουσία τριών μαρτύρων ή δεύτερου συμβολαιογράφου και ενός μάρτυρα. Αυτός που ζητά να δημοσιευτεί η ιδιόγραφη διαθήκη μπορεί να προσαγάγει δυο μάρτυρες, οι οποίοι καταθέτουν περί της γνησιότητας της γραφής και της υπογραφής του διαθέτη. Ο δικαστής μπορεί κατά την δημοσίευση της διαθήκης να κηρύξει αυτήν κυρία. Αυτό γίνεται επειδή η γνησιότητα της ιδιόγραφης διαθήκης μπορεί εύκολα να αμφισβητηθεί προς βλάβη των συναλλαγών, επομένως ο νομοθέτης για να διευκολύνει τα πρόσωπα που έλκουν δικαιώματα απ αυτήν θέσπισε την κήρυξη αυτής ως κυρίας (βλ. Γεωργιάδη ό.π. σελ. 1208). Από την ρητή διατύπωση των διατάξεων του άρθρου 1776 Α.Κ. προκύπτει ότι κήρυξη κυρίας προβλέπεται μόνο επί ιδιογράφου διαθήκης. Στο προκείμενο η κληρονόμος της εκμισθώτριας εγκαθίσταται με σύνταξη δημόσιας διαθήκης και

κατά συνέπεια δεν νοείται η κήρυξη αυτής ως κυρίας. Επομένως στο δεύτερο υποερώτημα, κατά την ομόφωνη γνώμη του Τμήματος, προσήκει αρνητική απάντηση, δηλαδή ότι δεν νοείται προσκόμιση πρακτικού κήρυξης δημόσιας διαθήκης ως κυρίας.

16. Με τα ανωτέρω δεδομένα και εν όψει των απαντήσεων που δίνονται στο πρώτο και δεύτερο υποερώτημα καλύπτεται η απάντηση στο τρίτο, για το αν απαιτείται η έκδοση κάποιου άλλου πιστοποιητικού ή πράξης.

Απάντηση

17. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα στους προβληματισμούς της διοίκησης προσήκουν οι απαντήσεις ότι για τη νομιμοποίηση της κληρονομιάς της Σ.Β.:

α. Δεν απαιτείται η προσκόμιση πράξης αποδοχής κληρονομιάς ή έκδοση κληρονομητηρίου (κατά πλειοψηφία). β. Δεν μπορεί να λάβει χώρα η κήρυξη της δημόσιας διαθήκης που έχει συνταχθεί ως κυρίας (ομόφωνα). γ. Παρέλκει η απάντηση στο τρίτο υποερώτημα (ομόφωνα).

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα 26.3.2021

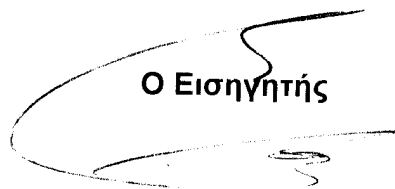
Ο Πρόεδρος

Γεώργιος Κανελλόπουλος
Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Ο Εισηγητής

Περικλής Αγγέλου
Ν.Σ. του Κράτους